

ВІДГУК
офіційного опонента,
доктора економічних наук, професора Заблудської Інни Володимирівни
на дисертаційну роботу Сімків Лілії Євгенівни
на тему: «Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності
економічного зростання»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

1. Актуальність обраної теми дослідження

Проблема диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів не втрачає своєї гостроти і залишається в полі зору науковців і практиків оскільки соціальний та економічний потенціал територій та ефективність його використання – це визначальний пріоритет сучасної регіональної та економічної політики України загалом.

Стратегічне бачення перспектив регіонального розвитку сьогодні пов'язують з адміністративно-фінансовою децентралізацією метою якої є формування фінансовоспроможних і, відповідно, економічно розвинених територіальних громад та з модернізацією механізмів реалізації державної регіональної політики, що має в комплексі стимулювати використання ендогенного потенціалу регіонів. З одного боку, специфіка регіонів, їх економічна спеціалізація є детермінантом економічного зростання, а з іншого може виступати дестимулюючим чинником. Це стосується, насамперед, регіонів з традиційною промисловою спеціалізацією, гірських та сільських територій, які в сучасних умовах господарювання нажалі втрачають свій економічний та людський потенціал і потребують виважених та економічно обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення позитивної економічної динаміки.

Важливими питанням щодо регулювання економічного розвитку регіонів є стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, інтенсифікація структурних зрушень в економіці, підвищення продуктивності праці,

інвестиційної, інноваційної та ділової активності тощо. Саме ці наукові проблеми піднімаються у проведеному Сімків Л.Є. науковому дослідженні.

З огляду на це, тема дисертаційного дослідження Сімків Лілії Євгенівни є актуальною і своєчасною. Досягнення мети дослідження та розв'язання завдань, які поставлені автором у роботі безумовно сприятимуть удосконаленню регіональної економічної політики в умовах диспропорційності економічного зростання.

Підтвердженням актуальності теми є зв'язок дисертаційної роботи Сімків Лілії Євгенівни з тематикою науково-дослідних робіт, що виконувались в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу, зокрема: «Теорія і практика управління соціально-економічними процесами в галузевих і регіональних суспільних системах» (номер державної реєстрації 0109U008787), в якій автором досліджено теоретико-методологічні засади формування регіональної економічної політики, запропоновано пропозиції щодо удосконалення організаційно-економічних механізмів реалізації регіональної економічної політики та їх інструментів; «Наукові та прикладні економіко-управлінські засади розвитку соціально-економічних систем на основі інноваційних трансформацій їх складових» (номер державної реєстрації 0114U004855), де автором обґрунтовано методологічні засади концепції нової якості економічного зростання регіонів України, запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання диспропорцій економічного зростання регіонів, який базується на використанні інструментарію «воронок відсталості», визначено стратегічні завдання, спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості регіонів та активізацію інноваційної діяльності; «Наукові та прикладні засади управління розвитком галузевих та регіональних суспільних систем» (номер державної реєстрації 0117U003830) в межах якої автором досліджено теоретичні основи формування організаційно-економічного механізму стимулювання економічного зростання в регіонах, узагальнено та обґрунтовано основні принципи його формування, розкрито окремі аспекти щодо удосконалення дії окремих інструментів даного механізму.

2. Рівень обґрунтованості та новизни наукових положень, висновків і рекомендацій

Основні наукові положення, методичні підходи, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертації, є логічними та послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на аналізі законодавчих актів Верховної Ради України, Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України, стратегічних, програмних та нормативно-правових документів, офіційних даних Державних статистичних відомств України та міжнародних організацій, наукових праць провідних вітчизняних та зарубіжних учених, інформації спеціалізованих сайтів мережі «Інтернет».

Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій обумовлений широким діапазоном використаних у дослідженні наукових джерел з проблематики диспропорційності регіонального розвитку, формування та реалізації державної регіональної політики, регіональної економічної політики, їх цільових орієнтирів в контексті детермінант економічного зростання. У дисертації застосовуються як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Для забезпечення концептуальної цілісності дослідження використані методи: логічного узагальнення, аналізу та синтезу (для визначення сутності принципів та складових регіональної економічної політики, удосконалення категоріально-понятійного апарату дослідження); історичного підходу (для проведення еволюційного дискурсу регіональної політики країн ЄС та нормативно-правового забезпечення державної регіональної політики України, а також особливостей еволюції теорії економічного зростання); структурного та економіко-статистичного аналізу (для здійснення оцінки диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів та оцінки масштабів і динаміки структурних дисбалансів на регіональному рівні) економіко-математичного моделювання і прогнозування – таксономічний метод та економетричний підхід (для оцінки впливу чинників регіонального розвитку на процеси економічного зростання); стратегічного та структурно-функціонального аналізу (для розробки

концептуальних засад та стратегічних пріоритетів формування та реалізації регіональної економічної політики).

Структура дисертації є чіткою та логічною. Сформульовані мета та завдання дослідження відображають ключові аспекти обраної проблеми і визначають послідовність викладу матеріалу. Поставлені завдання загалом вирішені і висвітлені в науковій новизні і висновках дисертаційної роботи. Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у роботі і виносяться на захист. Достовірність результатів дослідження підтверджують високий рівень теоретичного обґрунтування, а також апробація на численних науково-практичних конференціях, опубліковані праці у фахових та інших наукових виданнях.

3. Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій

У дисертації викладено сукупність теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій, які містять наукову новизну і свідчать про особистий внесок автора у розвиток теорії та практики формування та удосконалення регіональної економічної політики в умовах диспропорційності економічного зростання.

З основних наукових результатів, які становлять особистий внесок дисертанта, можна виділити такі:

1. Автором розроблено концептуальну модель формування регіональної економічної політики, яка передбачає домінування наступних стратегічних пріоритетів регіонального розвитку: нарощення внутрішнього потенціалу соціально-економічного розвитку регіонів та ефективне використання конкурентних переваг територій; забезпечення якості економічного зростання регіонів за рахунок формування «точок зростання» та створення умов для дифузії цих процесів на периферійні території; удосконалення організаційно-економічного забезпечення просторово-економічних трансформацій в розрізі різних типів територій (міських, сільських, гірських тощо). Визначені в моделі

принципи, критерії та складові спрямовані на підвищення ефективності регіональної економічної політики, яка є складовою державної економічної та державної регіональної політики, а також політики соціально-економічного розвитку регіонів (с. 227-232).

2. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування регіональної економічної політики, яка базується на принципах концепцій розумної спеціалізації, сталого та інклюзивного зростання, спрямована на забезпечення якісного економічного зростання регіонів з врахуванням сучасних його ознак таких, як стабільність, неперервність та системний характер процесів економічного зростання; наявність ефекту розширеного відтворення; ефективна алокація ресурсів; оптимізація співвідношення процесів просторової концентрації економічної активності та її дифузії, інноваційний характер економічних трансформацій та розвинена територіальна інтеграція (с. 60-67).

3. В дисертації визначено стратегічні пріоритети регіональної економічної політики, які враховують комплекс завдань, ризиків і очікуваних результатів від її реалізації та спрямовані на: підвищення ефективності функціонування системи управління регіональним та місцевим розвитком; удосконалення механізмів стимулювання економічного розвитку регіонів в умовах децентралізації; покращення ресурсного забезпечення розвитку територій з особливими проблемами розвитку (сільських, гірських) (с. 243-268).

4. Удосконалено методологічні положення щодо розкриття сутності регіональної економічної політики, як системи управлінських впливів дуального характеру, що реалізуються шляхом прийняття управлінських рішень щодо створення умов та організації економічної діяльності в регіонах за умов узгодження загальнодержавних і регіональних цілей розвитку, з одного боку, та узгодження інтересів суб'єктів господарювання регіону та суб'єктів регіональної економічної політики з іншого. Цей підхід, на відміну від існуючих, передбачає необхідність досягнення взаємоузгодженості багаторівневих управлінських рішень з питань соціально-економічного розвитку територій, які одночасно забезпечуватимуть економічну безпеку держави та ефективне використання ресурсного потенціалу територій (с. 33-34).

5. Практичне значення має запропонований автором методичний підхід до оцінки диспропорційності економічного розвитку регіонів. Даний підхід передбачає використання методичного інструментарію розрахунку «воронки відсталості», який базується на визначенні часових параметрів динаміки (швидкість затягування у воронку) та масштабів (глибина воронки) міжтериторіальних диспропорцій економічного зростання і характеризує розрив відставання регіонів від середньоукраїнського значення темпів росту ВВП на одну особу (с. 82-83). Використаний підхід, на відміну від існуючих дозволяє визначити позиціонування регіонів не тільки за рівнем соціально-економічного розвитку, а й за інтенсивністю змін його стану, тобто провести оцінювання еволюційних ознак розвитку регіонів та виявити резерви забезпечення процесу їх економічного зростання.

6. Автором удосконалено напрями модернізації державної регіональної політики в умовах сучасних реформ, зокрема: досягнення інституційної довершеності сучасних реформ, в тому числі через забезпечення регулювання регіонального розвитку з єдиного координаційного центру; гармонізація законодавчої бази щодо інструментів державної підтримки регіонального розвитку; забезпечення інституційної та ресурсної скоординованості реалізації регіональних і місцевих стратегій та проектів розвитку; запровадження ефективної системи контролю за використанням фінансових ресурсів територіальних громад; забезпечення фінансування заходів Державної стратегії регіонального розвитку; активізація залучення коштів європейських та інших міжнародних фондів для реалізації проектів регіонального та місцевого розвитку (с. 296-297).

7. Одержали подальший розвиток методичні засади оцінки динаміки та якості економічного зростання регіонів. На відміну від існуючих, вони базуються на комплексному підході до вибору системи показників таких, як: ефективність використання ресурсів регіонів; продуктивність основних факторів виробництва; вплив екстенсивних та інтенсивних факторів на зміну ВРП; внесок окремих регіонів у забезпечення економічного зростання регіонів субрегіонального рівня та країни в цілому (с. 50-51).

8. Дістали подальшого розвитку організаційно-економічні підходи до удосконалення програмно-проектного інструментарію реалізації регіональної економічної політики. На відміну від існуючих, вони повинні передбачати координацію державних, секторальних та регіональних цільових програм з метою виключення дублювання програмних заходів, узгодження пріоритетів регіональних цільових програм та інвестиційних проектів із пріоритетами регіональних стратегій, моніторинг реалізації регіональних цільових програм, оцінку ефективності реалізації програмних заходів та підвищення рівня освоєння бюджетних коштів, спрямованих на їх реалізацію, посилення відповідальності органів регіональної влади за виконання програм та проектів в умовах зменшення обсягів їх державного фінансування та зростання частки фінансування за рахунок коштів обласних бюджетів, а також розширення конкурсної складової регіонального програмування (с.341-342; 354-359).

9. Визначено пропозиції щодо модернізації інструментів підтримки розвитку малого підприємництва регіонів, зокрема: впровадження диверсифікованих підходів до здійснення фінансово-кредитної підтримки (часткове відшкодування суми кредиту без урахування відсотків за умови створення нових робочих місць, відшкодування плати за користування кредитами для реалізації інвестиційних проектів, мікрокредитування) в рамках реалізації регіональних програм підтримки розвитку підприємництва; удосконалення інфраструктури підтримки малого і середнього бізнесу в частині ініціювання створення та ресурсного супроводу діяльності Агенцій регіонального розвитку, які надаватимуть допомогу у пошуку бізнес партнерів у сфері міжрегіональної та міжмуніципальної співпраці тощо; створення інституцій для навчання бізнесу (с.327-333).

4. Теоретична і практична значущість результатів дослідження

Обґрунтовані в дисертації теоретико-методологічні підходи, положення та висновки можна рекомендувати для використання у науково-дослідній роботі при дослідженні процесів формування та реалізації регіональної економічної

політики. Методико-практична значущість отриманих результатів полягає в можливості їх використання органами державного та регіонального управління, органами місцевого самоврядування для покращення обґрунтованості стратегічних рішень та практичних завдань щодо використання внутрішнього потенціалу регіонів за умов необхідності подолання структурно-економічних дисбалансів у їх розвитку.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи отримали застосування в практиці управління на державному, регіональному та місцевому рівнях, зокрема використані Міністерством фінансів України при підготовці аналітичних матеріалів та інших стратегічних документів (довідка №31-05000-08-17/2652 від 31.01.2017 р.); департаментом економіки Івано-Франківської обласної державної адміністрації при формуванні проектних пропозицій в рамках інвестиційної політики регіону (довідка №021-22а/332 від 27.04.2016 р.); Івано-Франківською обласною радою при підготовці та реалізації обласних цільових програм з питань регіонального розвитку, зміцнення економічних основ місцевого самоврядування (довідка №11-201/1089р/166 від 10.09.2018 р.); управлінням економічного та інтеграційного розвитку виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради при підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів (довідка №174/40-13/23в від 06.09 2018 р.); Ямницькою сільською радою об'єднаної територіальної громади Івано-Франківської області для обґрунтування рішень про ініціювання створення об'єднаної територіальної громади (довідка №587/231 від 11.09.2018 р.). Наукові положення дисертації впроваджено в навчальний процес Івано-Франківського національного технічного університету та використовуються при розробленні програм, методичного забезпечення та викладання дисциплін «Регіональна економіка», «Національна економіка» (довідка №46-91-196/1 від 04.09.2018 р.).

Основні результати апробовані, доповідались, обговорювались та схвалені на 21-ій міжнародній, всеукраїнській та міжрегіональній наукових і науково-практичних конференціях.

5. Повнота висвітлення основних наукових результатів дослідження в опублікованих працях

За темою дисертації у відкритому друці опубліковано у 57 наукових працях, з них 33 наукових праці написані без співавторів. Автором опубліковано 1 одноосібна монографія, 5 розділів у колективних монографіях (в т. ч. 1 іноземна), 30 статей у фахових наукових виданнях України, з них 12 – у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних, 1 у періодичних наукових виданнях інших держав; 21 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 137,31 д. а., з яких 46,96 д. а. належать особисто автору.

Автореферат написаний згідно з вимогами і повною мірою відображає зміст та головні здобутки автора, у науковому стилі, літературною державною мовою. Зміст автореферату та опублікованих наукових праць повною мірою відображає основні положення та висновки дисертаційної роботи.

6. Дискусійні положення та недоліки дисертації

Оцінюючи роботу загалом позитивно, варто відзначити наявні в ній дискусійні положення, окремі недоліки, а також висловити побажання щодо поглиблення подальших досліджень в обраному напрямі:

1. У запропонованій автором концептуальній моделі формування регіональної економічної політики у якості її мети визначено забезпечення розумного, сталого та інклюзивного зростання регіонів. Однак, незважаючи на достатньо опрацьовані у теоретичній частині роботи наукові підходи до розуміння сутності поняття «економічне зростання», недостатньо уваги приділено висвітленню сутності понять «розумне зростання», «інклюзивне та стале зростання». Проведений еволюційний екскурс теорій та концепцій економічного зростання містить характеристику сучасних теорій регіональної економіки, які розкривають сутність вищевказаних категорій, але не достатньо глибоко аналізують їх ознаки та детермінанти (с.44-49).

2. Розкриваючи питання удосконалення інституційно-регуляторного середовище реалізації державної регіональної політики автору слід було звернути увагу на проблему імплементації інституціонального базису регіональної політики ЄС в Україні. Євроінтеграційні пріоритети України обумовлюють необхідність реформування інституційних засад регіональної політики, зокрема гармонізації її з методичними положеннями та практиками регіональної політики ЄС, зокрема в сфері реалізації спільних проектів, налагодженні взаємовигідних торговельних відносин, розв'язанні екологічних проблем, конвергенції прикордонних регіонів, вирівнюванні диспропорцій регіонального розвитку з використанням інституціонального базису ЄС (с. 203-218).

3. Серед пропозицій автора щодо запровадження вітчизняних механізмів стимулювання регіонального розвитку доцільно було надати пропозиції щодо удосконалення Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», як в частині визначення критеріїв депресивності територій, так і механізму ресурсної підтримки їх розвитку. Важливу роль тут мав би відіграти ДФРР та програмно-цільове програмування видатків бюджету держави з підтримки фінансування багаторічних проектів, які реалізуються в регіонах відповідно до стратегій розвитку суб'єктів регіональної політики в рамках окремих бюджетних програм (с. 299-305).

4. Не зрозумілим є отриманий автором результат щодо аналізу тісноти зв'язку між окремими рівнями розвитку регіонів і загальним рівнем розвитку України. Автор констатує, що найбільший зв'язок характерний для Дніпропетровської, Запорізької областей та м. Києва. Оскільки вказані регіони входять до групи регіонів лідерів за рівнем економічного розвитку, тому не зрозуміло чому саме вони мають найбільший зв'язок із загальним рівнем розвитку України (с. 198).

5. Автор у якості однієї з стратегічних цілей регіональної економічної політики декларує підвищення ефективності функціонування системи управління регіональним і місцевим розвитком. Підтримуючи думку автора слід відзначити, що на сьогоднішній день питання ефективності політики є актуальним і тому слід

було провести аналіз зарубіжного досвіду, зокрема європейського, щодо використання методик такої оцінки та їх індикаторів.

6. У підрозділі 5.1 «Напрями удосконалення державної регіональної політики в умовах адміністративно-фінансової децентралізації» автором не приділено належної уваги вкрай важливій для сучасного етапу реалізації реформи проблемі - налагодження відносин між регіональними органами влади та новосформованими органами управління ОТГ. Крім того поза увагою залишились проблеми високого рівня корумпованості, бюрократичних перешкод і наявності галузевих лобістів, які перешкоджають реалізації регіональної економічної політики в Україні.

Однак вказані недоліки та висловлені побажання загалом не знижують позитивної оцінки теоретико-методологічної, методичної й практичної значущості опонованої дисертації. Дисертант дійсно продемонстрував глибоке розуміння та сприйняття актуальності досліджуваної проблематики. Дисертаційна робота Сімків Л.Є. є кваліфікованою завершеною науковою працею, виконаною автором особисто. Робота характеризується цілісністю логіки викладення, містить науково обґрунтовані теоретичні результати, а також науково-методичні та практичні положення, які є суттєвими для формування ефективної регіональної економічної політики в умовах сучасних реформ як важливої науково-прикладної проблеми подолання диспропорційності регіонального розвитку.

7. Загальний висновок

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, в достатній мірі обґрунтовані та достовірні, оскільки базуються на положеннях сучасної економічної науки та її методології; глибокому системному аналізі явищ і процесів, які існують впродовж порівняно тривалого періоду часу в системі регіонального розвитку України; сучасних методах наукового пошуку; власних науково-аналітичних напрацюваннях.

Дисертаційна робота Сімків Лілії Євгенівни на тему «Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності економічного зростання» є

цілісною, логічною, завершеною науковою працею, в якій автор запропонував вирішення важливої науково-прикладної проблеми – обґрунтував теоретико-методологічні основи та стратегічні пріоритети формування регіональної економічної політики в умовах необхідності подолання структурно-економічних дисбалансів у розвитку регіонів України. Зміст наукового дослідження Сімків Л.Є. повністю відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Враховуючи зазначене, вважаємо, що за структурою, змістом, обсягом, науковою новизною та оформленням дисертаційна робота «Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності економічного зростання» відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 р. та №1159 від 30.12.2015 р., а її автор Сімків Лілія Євгенівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

завідувач відділу проблем
міжрегіонального співробітництва
Інституту економіко-правових досліджень,
Національної академії наук України,
доктор економічних наук, професор,
Заслужений економіст України

І.В.Заблодська

Підпис *Л.Є. Сімків*
Л.Є. Сімків
ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ
Людмила Машинська

Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефаника
Вх. НДОР № *03.00.07.19*
17 *01* 20 *19*